

The background of the entire page is a blurred photograph of police lights. In the foreground on the left, a blue and white light bar is visible. The background is filled with out-of-focus red, blue, and white lights, suggesting a busy emergency scene at night.

CCV centrum voor
criminaliteitspreventie en
veiligheid

Deskundigenbijeenkomst OAOV

Verslag 27 maart 2025, Utrecht

Voorwoord

Deskundigenbijeenkomst Online aangejaagde openbare-ordeverstoringen

Op 27 maart 2025 vond bij het Quinton House in Utrecht een deskundigenbijeenkomst plaats over online aangejaagde openbare-ordeverstoringen (OAOV). Deze bijeenkomst werd georganiseerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) in samenwerking met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV).

Tijdens de bijeenkomst gingen experts van gemeenten, politie, het Openbaar Ministerie (OM) en experts uit de wetenschap en advocatuur met elkaar in gesprek over de veranderende dynamiek van openbare-ordehandhaving in een hybride samenleving, waarin de online en offline wereld steeds meer met elkaar verweven zijn.

In drie thematafels spraken deelnemers over (1) het versterken van samenwerking, (2) de toepassing van het openbare-orderecht in het digitale domein en (3) het handelingsperspectief van burgemeesters. De gesprekken leverden waardevolle inzichten op.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste opbrengsten uit de gesprekken aan de thematafels, inclusief een overkoepelende conclusie.

1 Versterking samenwerking

Tafel 1 richtte zich op het thema samenwerking: werken de betrokken partners voldoende samen en hoe kan dit verder worden versterkt? Uit de gesprekken kwam naar voren dat in acute situaties, wanneer de ordeverstoring plaatsvindt, partners elkaar goed weten te vinden. Juist lastiger blijkt het te zijn om elkaar in de aanloop naar zulke situaties goed te betrekken. In die vroege fase is het belangrijk signalen tijdig te delen en afspraken te maken over ieders rol. Deelnemers gaven aan dat er meer bewustwording nodig is – zowel binnen gemeenten als bij externe partners – over de mogelijke impact van een online aangejaagde openbare-ordeverstoring en de verschillende fasen daarin. Dat inzicht helpt om structurele afspraken te maken over samenwerking, taken en verantwoordelijkheden.

Ook werd benadrukt dat samenwerking niet alleen op lokaal niveau belangrijk is. Meer landelijke uitwisseling van kennis en ervaringen kan gemeenten versterken in hun aanpak. Zo kunnen zij van elkaar leren en sneller vinden waar specifieke expertise beschikbaar is. Voor gemeenten met beperkte capaciteit of kennis kan een landelijk platform daarbij een waardevol hulpmiddel zijn.

2 Openbare orderecht in een online wereld

Tafel 2 ging over de vraag of de verantwoordelijkheid van de burgemeester voor het handhaven van de openbare orde ook geldt in het online domein. In beide gespreksrondes bleek dat er geen eenduidig antwoord op deze vraag is. Wel was er brede overeenstemming dat online ontwikkelingen invloed hebben op de fysieke wereld, en dat dit dus ook een rol voor de burgemeester met zich meebrengt. De meningen liepen echter uiteen over hoe deze rol precies zou moeten worden ingevuld en of daar aanvullende bevoegdheden voor nodig zijn. Een belangrijk discussiepunt was of er überhaupt zoiets bestaat als een 'online openbare orde'. En als het online domein onbegrensd is, past handhaving daarvan dan wel bij de burgemeester?

In de eerste ronde kwam de mogelijkheid ter sprake om burgemeesters extra bevoegdheden te geven om op te treden tegen online uitingen. De meningen over de effectiviteit hiervan waren verdeeld. Sommigen vonden dat er onvoldoende expertise is om goed te beoordelen welke online signalen kunnen leiden tot fysieke openbare ordeverstoringen. Ook werden praktische vragen gesteld, zoals: hoe kan een burgemeester controleren of een verboden uiting niet opnieuw verschijnt, eventueel geplaatst door anderen?

Daarbij leeft de zorg dat dergelijke bevoegdheden het wantrouwen in de overheid kunnen vergroten of ertoe kunnen leiden dat uitingen zich verplaatsen naar minder zichtbare netwerken (zoals besloten appgroepen), met mogelijk nadelige gevolgen. In de tweede ronde werd benoemd dat de burgemeester ook een rol heeft in het beschermen van inwoners die online worden lastiggevallen.

In beide gespreksrondes werd duidelijk dat de online en offline wereld steeds meer met elkaar verweven zijn. Meer bewustwording van die verbondenheid is nodig. De burgemeester heeft hierin een belangrijke rol, maar verdere duiding is noodzakelijk om helder te krijgen wat die rol precies inhoudt.

3 Handelingsperspectief

Tafel 3 bood deelnemers de ruimte om ideeën uit te wisselen over het versterken van het handelingsperspectief van burgemeesters bij de aanpak van online aangejaagde openbare-ordeverstoringen. In beide gespreksrondes kwam naar voren dat bewustwording binnen de eigen organisatie een belangrijke eerste stap is. Daarbij is het van belang om online en offline niet als gescheiden werelden te zien. Intern moet duidelijk zijn wie over welke informatie beschikt en op welk moment welke interventies mogelijk zijn.

Tegelijkertijd werd erkend dat het fenomeen OAOV in verschillende vormen voorkomt, met uiteenlopende aard en kenmerken. Er bestaan dan ook geen standaardinterventies: wat in de ene situatie werkt, kan in een andere minder effectief zijn. Daarom werd benadrukt dat een sterke informatiepositie – en een goede uitwisseling van informatie – belangrijk is. Dit helpt om per situatie beter te bepalen welke aanpak passend is.

Tot slot werd besproken dat het handelingsperspectief meer omvat dan het inzetten van juridische maatregelen. Ook niet-juridische interventies kunnen effectief zijn, zoals de inzet van communicatiemiddelen. Wel werd opgemerkt dat bijvoorbeeld het (laten) verwijderen van berichten het vertrouwen van inwoners kan schaden. Voor een effectieve aanpak is het daarom belangrijk dat de (lokale) overheid in verbinding blijft met de samenleving.

Overkoepelende conclusie

Uit alle tafels kwam naar voren dat er momenteel een duidelijke behoefte is aan meer bewustwording en kennisdeling over het thema online aangejaagde openbare-ordeverstoringen – zowel binnen gemeenten als bij hun partners. De overheid moet zich meer realiseren dat we leven in een hybride samenleving, waarin online en offline nauw met elkaar verweven zijn. Meer bewustwording helpt om het fenomeen beter te begrijpen, inclusief de verschillende fasen waarin het zich kan ontwikkelen. Dit inzicht biedt kansen om eerder en effectiever samen te werken met partners.

De rol van de burgemeester werd breed erkend als belangrijk, maar er bestonden uiteenlopende opvattingen over hoe die rol precies ingevuld zou moeten worden. Sommige deelnemers benadrukten dat eerst meer inzicht nodig is in het fenomeen zelf, voordat duidelijk kan worden welke taken en verantwoordelijkheden daarbij voor de burgemeester zijn weggelegd.

Tot slot werd aan meerdere tafels benadrukt dat overheden bij het ontwikkelen van een aanpak ook aandacht moeten besteden aan het versterken van de verbinding met de samenleving.

Meer informatie

De uitkomsten van deze bijeenkomst vormen waardevolle input voor de verdere beleidsvorming door het ministerie van Justitie en Veiligheid op dit terrein. Bij de uitwerking worden ook de opbrengsten van de burgerdialoog betrokken die in het voorjaar van 2025 is georganiseerd. Daarnaast wordt in 2025 in opdracht van het WODC onderzoek gedaan naar ervaringen met de aanpak van dit fenomeen in het buitenland.

Wilt u zich verder verdiepen? Het CCV biedt in het webdossier 'Online aangejaagde ordeverstoringen' praktische hulpmiddelen, zoals het barrièremodel en de interventietool OAOV, die helpen om effectief grip te krijgen op dit complexe vraagstuk. Voor meer informatie of advies kunt u terecht bij CCV-adviseur Lienke Hutten.

